

NIETYCZNY WYMIAR KORUPCJI UNETHICAL DIMENSION OF CORRUPTION

Karolina Pięta^{1(A,B,C,D,E,F,G)}

¹Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Polska
The John Paul II Catholic University of Lublin, Poland

Pięta, K. (2019). Nieetyczny wymiar korupcji/Unethical dimension of corruption, *Rozprawy Społeczne/Social Dissertations*, 13(4), 25-36.
<https://doi.org/10.29316/rs/115050>

Wkład autorów/ Authors' contribution:

- A. Zaplanowanie badań/
Study design
- B. Zebranie danych/
Data collection
- C. Dane – analiza i statystyki/
Data analysis
- D. Interpretacja danych/
Data interpretation
- E. Przygotowanie artykułu/
Preparation of manuscript
- F. Wyszukiwanie i analiza
literatury/
Literature analysis
- G. Zebranie funduszy/
Funds collection

Tabele/Tables: 0

Ryciny/Figures: 0

Literatura/References: 17

Otrzymano/Submitted:
wrzesień/September 2019

Zaakceptowano/Accepted:
grudzień/December 2019

Streszczenie

W artykule przedstawiono problem zjawiska korupcji, które z biegiem lat stało się zjawiskiem globalnym. Zwrócono uwagę na jego nieetyczny wymiar, skótki i zagrożenia oraz korupcję w ujęciu Jana Pawła II i Katolickiej Nauki Społecznej.

Materiał i metody. Przeglądanie literatury oraz różnych artykułów na temat korupcji.

Wyniki. Rozwój korupcji i nieustanne wykorzystywanie budżetu państwa na rzecz realizacji własnych korzyści. Stosowanie wszelakich zachowań korupcyjnych od nepotyzmu, klientelizmu po łapownictwo. Wpływ korupcji na niszczenie tkanki społecznej oraz destrukcję jednostki.

Wnioski. Korupcja z socjologicznego punktu widzenia należy do mechanizmów degradujących moralną tkankę społeczeństwa. Narusza społeczne zaufanie i obniża zasoby kapitału społecznego, wpływa negatywnie na funkcjonowanie społeczeństwa, rozwój oraz jakość życia społecznego jednostek. Korupcja ze względu na swój nieetyczny wymiar wpływa również na dewastowanie zasad moralnych.

Słowa kluczowe: korupcja, klientelizm, łapownictwo, kumoterstwo, nepotyzm.

Summary

In the article on the problem of corruption, which have become a global phenomenon over the years. Attention was paid to its unethical dimension, arguments and threats as well as corruption according to John Paul II and Catholic Social Teaching.

Material and methods. Browse literature and various articles on corruption.

Results. The development of corruption and the constant use of the state budget to realize its own benefits. The use of corruption from nepotism, clientelism to bribery. The impact of corruption on the destruction of social fabric and the destruction of the individual.

Conclusions. Corruption from a sociological point of view belongs to mechanisms degrading the moral fabric of society. It violates social trust and reduces the resources of social capital, which negatively affects the functioning of society, development and the quality of social life of individuals. Corruption, due to its unethical dimension, also affects the devastation of moral principles.

Key words: corruption, clientelism, bribery, favoritism, nepotism.

Adres korespondencyjny: mgr Karolina Pięta, Instytut Socjologii, Katedra Mikrostruktur Społecznych i Współczesnych Teorii Socjologicznych, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Al. Raclawickie 14, 20-950, Lublin, Polska, karolina27172@gmail.com, ORCID.org/0000-0002-9036-8276

Copyright by: Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej, Karolina Pięta

Czasopismo Open Access, wszystkie artykuły udostępniane są na mocy licencji Creative Commons Uznanie autorstwa-użycie niekomercyjne-na tych samych warunkach 4.0 Międzynarodowe (CC BY-NC-SA 4.0, <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>).

Swego czasu zjawisko korupcji wiązało się przede wszystkim ze sferą polityki i biznesu. Obecnie zaś korupcja ma wymiar globalny i traktowana jest, jako przejaw patologii społecznej odnoszącej się do różnych sfer życia obywatelskiego. Już od wielu lat uważa się, że korupcja uderza w całe społeczeństwo z każdej strony, tym samym pogrążając i hamując gospodarkę stanowiącą podstawę rozwoju ekonomicznego państwa, uniemożliwiając tym samym realizację praw przynależnych każdej jednostce, niszcząc zaufanie przede wszystkim do instytucji państwowych, a co najgorsze uderzając w ten sposób w biednych i często niewinnych ludzi¹. To natomiast w dużym stopniu wpływa również na niszczenie jednostki. Takie postrzeganie korupcji przyczynia się do określania jej, jako problemu o charakterze społecznym, który obecnie dotyka całego globu. Warto uwzględnić, że korupcja to tak naprawdę nieodłączny towarzysz wszystkich złożonych społeczności poczynając od starożytnego Egiptu, czy Grecji aż do dnia dzisiejszego. Z problemem tym tak naprawdę zmagać się muszą prawie wszyscy, choć oczywiście w różnym wymiarze: od dyktatury i rządów demokratycznych po gospodarki feudalne, kapitalistyczne, socjalistyczne, czy chrześcijaństwo i muzułmanizm². Biorąc pod uwagę fakt, że korupcja ma zasięg nie tylko krajowy, ale i transgraniczny cały czas tworzone są coraz to nowsze programy i instytucje antykorupcyjne o charakterze międzynarodowym mające na celu zwalczanie tej nieustannie poszerzającej się patologii społecznej. W walce ze zwalczaniem zachowań korupcyjnych na poziomie międzynarodowym pomagają między innymi organizacje tj.: ONZ, Rada Europy, Międzynarodowy Fundusz Walutowy, czy Bank Światowy³, które poprzez swoje działanie próbują, chociaż w małym stopniu zniwelować szkody, jakie za sobą niesie zjawisko korupcji zakłócające równowagę w społeczeństwie.

Samo zdefiniowanie zjawiska korupcji niesie za sobą wiele niejasności, coraz częściej, bowiem uznaje się, że zdefiniowanie korupcji w klarowny sposób jest wręcz niemożliwe. Jednak pomimo wielu sprzeczności, w literaturze możemy się spotkać z definicjami, które w podobny sposób pomagają korupcję określić. Już w starożytności filozofowie tacy jak Arystoteles, Platon, Machiavelli, czy Monteskiusz zjawisko korupcji postrzegali, jako zachowanie odnoszące się do kondycji moralnej ogółu społeczeństwa, a nie postępowania i działania jednostek⁴, tym samym wskazując, że korupcja już wtedy godziła w całe społeczeństwo, narażając je na straty z pobudek prywatnych. Można zauważyć jednak, że

There was a time when the phenomenon of corruption was connected primarily with the sphere of politics and business. Presently however, corruption is of global dimension and it is treated as a symptom of a social pathology, referring to different spheres of civic life. For many years, it has been held that corruption strikes the whole society from every side, thereby sinking and slowing down the economy, which constitutes the base of the economic growth of a country. It also precludes executing the due rights of every individual, destroys trust, primarily towards public institutions, and worse - striking the poor and oftentimes innocent people¹. This however largely influences the destruction of an individual. Such perception of corruption contributes to defining it as a problem of a social nature, that currently touches the whole globe. It is worth recognizing that corruption is in fact an inherent companion of all complex communities, starting from ancient Egypt or Greece up to this day. Actually, nearly everybody has to struggle with this problem, but obviously in different dimensions: from dictatorship and democratic governance, to feudal, capitalist and socialist economies, or Christianity and Mussulmanism². Considering the fact that corruption has not only a national scope, but also a trans-border one, newer and newer programs and anti-corruption institutions are being developed, that aim to combat this perpetually spreading social pathology. Among others, organizations such as the UN, the Council of Europe, the International Monetary Fund or the World Bank³ help with combating corruption-causing behaviours on an international level. Through their actions they are trying to, at least to a small extent, level the damage that is carried by the phenomenon of corruption, disrupting the balance of society.

Even defining the phenomenon of corruption carries many uncertainties, for it is more and more often held that defining corruption in a clear manner is downright impossible. However, despite many contradictions, we can find definitions in literature, that help to define corruption in similar ways. Already in antiquity philosophers such as Aristotle, Plato, Machiavelli or Montesquieu perceived the phenomenon of corruption as behaviours referring to the moral condition of the general public, and not to the deeds and actions of individuals⁴, indicating thereby that even then corruption struck the whole society, exposing it to losses due to individual drives. However, it can be observed that the lack of combatting the corruption causing actions, affected the continual development of corruption

¹ A. Lewicka – Strzałecka, *Nęda korupcji*, Kraków 2011, s. 17.

² S. M. Lipset, G. S. Lenz, *Korupcja, kultura i funkcjonowanie rynków*, Poznań 2003. (cyt. za) G. Makowski, *Korupcja jako problem społeczny*, Warszawa 2008, s. 34.

³ N. Iyer, M. Samosiuk, *Defraudacja i korupcja. Zapobieganie i wykrywanie*, Warszawa 2007, s. 20.

⁴ A. Z. Kamiński, B. Kamiński, *Korupcja rządów. Państwa postkomunistyczne wobec globalizacji*, Warszawa 2005. (cyt. za) D. Fleszer, *Z problematyki korupcji w administracji publicznej [w:] Jak możliwy jest dialog?: księga jubileuszowa dedykowana prof. WSH dr Jerzemu Koplowi*, Sosnowiec 20015, s. 285.

¹ Strzałecka, Lewicka A. The misery of corruption. Cracow: 2011. Page 17.

² Lipset, S. M. Corruption, culture and the functioning of markets. Lenz, G. S. Poznan: 2003. Following: Makowski, G. Corruption as a social problem. Warsaw: 2008. Page 34.

³ Iyer, N. Defraudation and corruption. Prevention and detection. Warsaw: 2001. Page 20.

⁴ Kaminski, Z. A. Corruption of governments. Post-communist countries in the face of globalization. Kaminski, B. Warsaw: 2005. Following: Fleszer, D. „On issues of corruption in public administration.” How is dialogue possible? Sosnowiec: 2015. Page 285.

brak zwalczania działań korupcyjnych wpłynął na nieustanne rozwijanie się korupcji do tego stopnia, że zaczęła ona być postrzegana, jako zjawisko patologii w życiu społecznym. Mimo wszystko sam fakt zwrócenia uwagi na zjawisko korupcji w tak wczesnych latach pokazuje, że nieliczni dostrzegali je i poddawali wielu analizom, jako zachowanie niezgodne z prawem, które trzeba zacząć zwalczać. Ze względu jednak na szybki wzrost zachowań korupcyjnych, które z biegiem lat rozrosły się do skali globalnej obecnie uznaje się, że korupcja w dalszym ciągu stanowi jedno z ważniejszych zagadnień wielu dyscyplin naukowych takich jak socjologia, czy politologia.

Korupcja powszechnie postrzegana jest, jako przede wszystkim nadużycie i nieprzestrzeganie reguł prawa obowiązujących w danym społeczeństwie, natomiast w ujęciu prawnym została zdefiniowana w Cywilnoprawnej konwencji o korupcji, jako „żądanie, proponowanie, wręczanie lub przyjmowanie bezpośrednio lub pośrednio łapówki lub jakiegokolwiek innej niezależnej korzyści lub jej obietnicy, które wypacza prawidłowe wykonywanie jakiegokolwiek obowiązku lub zachowanie wymagane od osoby otrzymującej łapówkę, niezależną korzyść lub jej obietnicę”⁵. Prawna definicja korupcji pomaga w klarowny sposób określić granice, w jakich powinno się działać i funkcjonować, by nie wykorzystywać zajmowanego stanowiska państwowego na rzecz własnych korzyści i polepszenia swojej sytuacji finansowej uderzając tym samym w niewinnych ludzi. Warto zaznaczyć również, że działania korupcyjne to często działania o charakterze czysto prywatnym, gdzie osoba przyjmująca łapówkę działając na własną korzyść pomaga przyspieszyć realizację w obszarze publicznym celów osoby zainteresowanej, co przyczynia się do rozprzestrzeniania się zachowań patologicznych. Takie niekompetentne zachowania ze strony pracowników zajmujących stanowiska państwowe godzą natomiast w etykę pracy, gdyż nie od dziś wiadomo, że na pierwszym miejscu zawsze powinno być dobro ogółu, a nie własne interesy i korzyści. Etyka pracy, czy inaczej etyka zawodowa powinna stać na straży zasad, które chronią pracowników przed różnego typu nadużyciami w pracy zawodowej⁶, niestety pomimo tworzenia różnego rodzaju Kodeksów Etyki Zawodowej, w dalszym ciągu mamy do czynienia z działaniami niemoralnymi i nieetycznymi, do których zalicza się korupcję. Należy jednak pamiętać, że korupcja to zjawisko wielopostaciowe i złożone. W szeroko rozumianym znaczeniu oznacza to przywłaszczenie sobie dóbr publicznych lub takie dysponowanie nimi, aby uzyskać korzyść osobistą⁷, co pozwala tym samym ukazać, że do korupcji można zaliczyć zachowania odnoszące się do przekupstwa, sprzedajności, czy wykorzystywania własnego sta-

up to a point where people started to perceive it as a pathology in social life. Despite everything, the sheer fact of noticing the phenomenon of corruption so early indicates that few discerned it and subjected it to analysis as an illegal act that needs to be fought. Nonetheless, due to the rapid growth of corruption causing behaviours that proliferated to a global extent over the years, it is now believed that corruption still constitutes one of the most important issues of sciences such as sociology or political science.

Corruption is commonly perceived as primarily an abuse and disobeying the rules of law, effective in a given community. In the legal view however, it has been defined in the Civil law convention of corruption as „demanding, proposing, handing or claiming, directly or indirectly, a bribe or any other independent benefit or a promise thereof, that contorts the proper execution of any duty, or an action demanded of the person receiving a bribe, an independent benefit or a promise thereof”⁵. The legal definition of corruption helps to define in a clear way the borders, within which one should act and function, in order not to exploit one’s occupied public post on the account of one’s own benefits and improving one’s financial situation, striking thereby innocent people. It is also worth highlighting that corruptive actions are often actions of a purely private character, when the person accepting a bribe, acting on their own account, helps to speed up the execution of the goals of the concerned in the public area, which contributes to the pathological behaviours’ spreading. Such incompetent behaviours coming from workers occupying public posts, strike work ethics, since it has been known that the public well-being should always come first, instead of individual interests and benefits. Work ethics, also known as professional ethics, should stand guard of the rules that prevent employees from all sorts of abuses in professional work⁶. Unfortunately, despite creating various kinds of Professional Ethics Codes, we have still to do with immoral and unethical actions, including corruption. However, one needs to bear in mind that corruption is a polymorphic and complex phenomenon. Broadly speaking, it means the appropriation of public goods or managing them in order to get personal gain⁷. This helps to portray that behaviours referring to bribery, venality, or exploiting one’s post to execute personal goals, can be classified as corruption. In particular when it comes to using the national budget to achieve personal benefits.

Due to the fact that corruption is a behaviour, or a deed committed by one who violates the system of rules⁸, driven by their immediate interests, corruption causing behaviours are always committed by two or more people. Regardless of

⁵ *Cywilnoprawna konwencja o korupcji*, sporządzona w Strasburgu dnia 5 listopada 1999r., Dz. U. z dnia 16.11.2004r.

⁶ W. Drzeżdżon, *Etyczne aspekty pracy zawodowej. Wybrane zagadnienia*, Studia Gdańskie. Wizje i rzeczywistość, 2013, t. 10, s. 24.

⁷ A. Lewicka – Strzalecka, *op. cit.*, s. 40.

⁵ Civil law convention on corruption. Strasbourg: November 5, 1999.

⁶ Drzeżdżon, W. „Ethical aspects of professional work. Selected issues.” [In:] *The Gdansk Studies. Visions and reality*, vol. 10. 2013. Page 24.

⁷ Strzalecka, Lewicka A. *op. cit.* Page 40.

⁸ Hankiss, E. *Social Traps*. Warsaw: 1986.

nowiska do realizacji prywatnych celów. Mowa tutaj zwłaszcza o wykorzystywaniu budżetu państwa do realizacji własnych korzyści.

Ze względu na fakt, że korupcja jest zachowaniem bądź też czynem, który popełnia każdy, kto powodowany swoimi bezpośrednimi interesami narusza system reguł⁸ to zachowań korupcyjnych dopuszczają się zawsze dwie lub więcej osób. Niezależnie, która strona realizuje własne interesy, narusza dobro ogółu na rzecz własnych korzyści. Takie zachowania bez wątplenia przyczyniają się do rozrastania w społeczeństwach tak zwanych patologii życia publicznego, dlatego też w obecnych czasach istotne jest to by każdy, choć w małym stopniu przestrzegał norm i reguł oraz działał zgodnie z nimi w celu zmniejszenia zaistniałych dysfunkcji całego organizmu społecznego.

W Polsce słowo „korupcja” jest rozumiane w różnorodny sposób. Wiąże się ono jednak przede wszystkim z takimi określeniami jak: konflikt interesów, łapownictwo, nepotyzm, klientelizm, czy kumoterstwo. Samo zjawisko korupcji jest grupą takich zjawisk, których nie da się uniwersalnie zdefiniować, co wpływa na fakt, że coraz częściej w literaturze odnaleźć można wiele definicji tego pojęcia, brzmiących podobnie, ale różniących się kilkoma określeniami. Tak różnorodne określenia korupcji ukazują natomiast, że nie istnieją tak naprawdę dla wszystkich państw te same skutki lub dla wszystkich instytucji te same czynności przeciwdziałania oraz analizy przyczyn i występowań⁹, dlatego też postrzeganie korupcji będzie różnić się w zależności od kraju, sprawowanej władzy, dorobku kulturowego, czy na przykład instytucji, w której korupcja występuje.

Korupcja, jako przejawy działania nieetycznego

Przejawem patologii w instytucjach publicznych jest korupcja, która wiąże się z naruszeniem odpowiedzialności społecznej. Porównując badania z okresu od końca lat 90. XX wieku z sytuacją obecną, nadal można mówić o stosunkowo wysokim poziomie zagrożenia korupcją¹⁰ w Polsce. Zjawisko korupcji w dzisiejszych czasach przejawia się w wielu formach i występuje na wielu poziomach, ponadto jest również widoczne wśród działań nie tylko wysokiej rangi osobistości, ale również przeciętnych ludzi, którzy poprzez swoje nieetyczne działanie próbują przyspieszyć załatwienie prywatnych interesów. Mimo wszystko niezależnie od osoby, która dopuszcza się działań korupcyjnych, każde przestępstwa korupcyjne uderzają w morale całego społeczeństwa. Te wielkie przestępstwa, bowiem niszczą zaufanie do wysokiej rangi polity-

the fact which party executes their own interests, it violates the public well-being on the account of their own benefits. Such behaviours undoubtedly contribute to the public life pathologies' spreading in communities. Therefore, nowadays it is vital for everyone to, at least to a small extent, follow the norms and rules, and to act according to them, in order to reduce the existing dysfunctions of the entire social organism.

In Poland, the word „corruption” is understood in various ways. However, it relates particularly to such notions as: conflict of interests, bribery, nepotism, clientelism or favouritism. The sole phenomenon of corruption is a group of such phenomena which are not generally definable. This influences the fact that more and more often one can find in literature many definitions of this notion, that sound similarly but differ in some terms. Such diverse definitions of corruption then demonstrate that the same effects or counteractions and analyses of causes and occurrences⁹ for all countries and institutions, in fact don't exist. Thus, the perception of corruption will differ, depending on the country, the form of governance, the cultural heritage, or for instance the institution in which corruption occurs.

Corruption as a symptom of unethical actions

Corruption is a symptom of pathology in public institutions and it is connected with violation of social responsibility. Comparing research from the late 1990s to the present day situation, it can still be said that the level of threat of corruption¹⁰ is quite high in Poland. The phenomenon of corruption is nowadays manifested in many forms and occurs on many levels. Moreover, it is also visible in actions not only of a high-rank personality, but also of average people who through their unethical actions attempt to achieve their personal interests. Nonetheless, regardless of the person committing corruption causing actions, all corruptive crimes strike the morale of the whole society. For the major crimes destroy trust towards high-rank politicians and representatives of various organizations, and the minor ones strike the poorest, depriving them

⁸ E. Hankiss, *Pułapki społeczne*, Warszawa 1986 (cyt. za) K. Nowakowski, *Korupcja jako problem teoretyczny i społeczno - ekonomiczny*, *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny*, 1996, nr 2, s. 78.

⁹ D. Lampart, *Skuteczność zwalczania korupcji w Polsce*, *Obronność - Zeszyty Naukowe Wydziału Zarządzania i Dowodzenia Akademii Obrony Narodowej*, 2015, nr 3, s. 82.

¹⁰ J. Bogdanienko, *Przejawy społecznej NIEodpowiedzialności organizacji publicznych*, Warszawa 2014, s. 17.

⁹ Lampart, D. „Effectiveness in fighting corruption in Poland.” [In:] *Security - Scientific Notebooks of the Faculty of Management and Leadership of the National Security Academy*. No. 3. 2015. Page 82.

¹⁰ Bogdanienko, J. *Symptoms of social IRresponsibility of public organizations*. Warsaw: 2014. Page 17.

ków i przedstawicieli różnego rodzaju organizacji, natomiast te mniejsze uderzają w najbiedniejszych, pozbawiając ich dostępu do podstawowych dóbr i usług¹¹, co powinno pomóc zrozumieć, że walka z korupcją i zachowaniami korupcyjnymi tak naprawdę powinna być w interesie nie tylko rządzących, ale również całego społeczeństwa i wszystkich obywateli. W Polsce wszelkie działania korupcyjne wykraczające poza reguły i przepisy prawa są działaniami ściganymi z urzędu i podlegającymi karze zgodnie z Polskim Kodeksem Karnym, który w latach 1998 – 2005 przystosował swoje prawo do międzynarodowej konwencji w walce z korupcją.

Korupcja, jako zjawisko patologiczne nieustannie przejawia się w wielu formach w codziennym życiu, przyczyną zaś takiego postrzegania zachowań korupcyjnych jest, bowiem jej mocne zakorzenienie w strukturach społecznych danego państwa. Jedną z popularniejszych w dzisiejszych czasach formą korupcji jest łapownictwo, które bowiem charakteryzuje się niewielką trwałością, gdzie z reguły wręczający i otrzymujący łapówkę mają ze sobą do czynienia tylko raz, podczas załatwiania jakiejś konkretnej sprawy¹². Działania te powinny być realizowane w taki sposób by nie ujrzały światła dziennego, co mogłoby wpłynąć na zepsucie reputacji i utracenie wiarygodności danej instytucji w oczach obywateli. Należy jednak pamiętać, że łapownictwo postrzegane jest przede wszystkim, jako forma transferu części zasobów do urzędników rządowych, uznawane za przekupstwo, które dokonane jest wtedy, gdy przedstawicielowi służb publicznych zaoferowano, obiecano lub zagwarantowano te zasoby w zamian za natychmiastowe lub oczekiwane działanie¹³, co może mieć różne podłoża. Mianowicie łapownictwo, to przekazywanie łapówek, które zazwyczaj przybierają postać rzeczową w postaci wszelkiego rodzaju upominków, czy prezentów. Jednak inną formą łapówki może być również działanie mające na celu wyświadczanie przysługi o charakterze niematerialnym.

Do zjawiska korupcji, jako działania nieetycznego i niezgodnego z prawem można zaliczyć również kumoterstwo, które jest raczej związkiem długotrwałym i nie ogranicza się do jednorazowej transakcji. Kumoterstwo jednak uznawane jest za taki przejaw korupcji, który nie zawsze wiąże się z przekraczaniem prawa. Mianowicie, pomimo, że kumoterstwo ma charakter działań nieetycznych to często uznawane jest, jako działanie realizowane wśród dobrze znanych i ufających sobie osób, przez co staje się cięższe do wykrycia. Taki kamouflaż niestety pomaga ukryć relację, w której osoby uczestniczące wymieniają między sobą jakieś korzyści, albo wspierają się w osiągnięciu wspólnych celów. Ze względu na równoprawny charakter tej

of the access to basic goods and services¹¹, which should help understand that fighting corruption and corruption causing behaviours should not only be in the interest of the governing, but also of the governed and the whole society. In Poland, all corruptive actions contravening rules and legal norms are actions prosecuted ex officio and subject to punishment, in accordance with the Polish Criminal Code, which in the years 1998-2005 adjusted its law to the international convention on fighting corruption.

Corruption as a pathological phenomenon is constantly manifested in many forms in everyday life, for the cause of such perception of corruption causing behaviours is their strong rootedness in social structures of a particular country. Presently, one of the more popular forms of corruption is bribery, which is thus characterized by scarce permanence, since the briber and the receiver have to do with one another only once, when taking care of a particular matter¹². These actions should be executed in such a way that they do not see the light of day, which could result in spoiling a reputation and in an institution losing credibility in the eyes of the citizens. One ought to remember however, that bribery is perceived mostly as a form of transference of the resources to government officials, regarded as a payoff, committed when a representative of public services is offered, promised or granted those resources in exchange for immediate or expected action¹³ that can have various undertows. Namely, bribery is passing bribes that usually take a material form of all sorts of souvenirs or gifts. However, an action aiming to do a favour of non-material character, can also be a different form of bribery.

Favouritism, being a rather permanent relationship not limited to a one-time transaction, can also be regarded as the phenomenon of corruption in the sense of unethical and illegal action. Nonetheless, favouritism is treated as a symptom of corruption that does not always mean breaking the law. Namely, despite favouritism having the character of unethical actions, it is often regarded as an action executed among people who know each other well and trust each other, which makes it more difficult to detect. Unfortunately, this camouflage helps to cloak the relation, in which the involved exchange benefits between one another, or suppose each other in achieving common goals. Due to the egalitarian character of this relationship - often connected with a long-term friendship connecting both parties - mutual provisions may at least partly be selfless¹⁴. A negative aspect of

¹¹ D. Lampart, *op. cit.*, s. 81.

¹² *Oblicza korupcji. Zjawisko, skutki i metody przeciwdziałania*, pod red. M. Tymiński, P. Koryś, Warszawa 2006, s. 19.

¹³ A. Stachowicz – Stanusch, A. Sworowska, *Oblicza korupcji: formy i typy zachowań*, Organizacja i Zarządzanie: kwartalnik naukowy, 2012, nr 1, s. 119.

¹¹ Lampart, D. *op. cit.* Page 81.

¹² Tymiński, M. Ed. *Faces of corruption. The phenomenon, the consequences and methods of counteraction*. Korys, P. Co-Ed. Warsaw: 2006. Page 19.

¹³ Stanusch, Stachowicz A. „Faces of corruption: forms and types of behaviors.” Sworowska, A. [In:] *Organisation and Management: a scientific quarterly*. No. 1. 2012. Page 119.

¹⁴ Tymiński, M. Ed. *Faces of corruption. The phenomenon, the consequences and methods of counteraction*. Korys, P. Co-Ed. Warsaw: 2006. Pages 23-24.

relacji – często związany z długotrwałą przyjaźnią łączącą obie strony – wzajemne świadczenia mogą być przynajmniej częściowo bezinteresowne¹⁴. Do negatywnych aspektów kumoterstwa bez wątpienia można zaliczyć fakt, iż takie relacje ze względu na problem z ich wykryciem, negatywnie wpływają na zwiększającą się skalę występowania problemu i coraz cięższe jego zwalczanie.

W dzisiejszych czasach zjawisko korupcji jest widoczne na każdym kroku w każdej ze sfer życia obywatelskiego. Pomimo wielu płaszczyzn jego występowania i różnych form, stosunkowo często korupcję można spotkać w administracji publicznej, gdzie przejawia się w formie nepotyzmu. Nepotyzm, jako jeden z przejawów korupcji o nieetycznym działaniu zazwyczaj najbardziej widoczny jest w instytucjach publicznych, to właśnie tam zazwyczaj nadużywa się przez określoną osobę zajmowanego stanowiska do protegowania krewnych¹⁵, odnosić się to może do wszelakich działań poczynając od obsadzania stanowisk swoimi krewnymi, po ustawianie przetargów, czy nadawanie przywilejów ze względu na pokrewieństwo. W Polsce zjawisko nepotyzmu staje się coraz bardziej popularne, a negatywnymi skutkami jest nieustannie szereg bezrobocia, gdzie o zatrudnieniu na stanowisko nie decydują już kompetencje, czy doświadczenie, ale stopień pokrewieństwa i znajomości.

W socjologii klientelizm, czyli układy patronacko – klienckie to kolejna forma zjawiska korupcji, która zakorzeniła się w strukturach społecznych przyczyniając się do poszerzania patologii społecznej. W tym wypadku relacje zachodzące pomiędzy patronem, a klientem mają charakter długotrwały, natomiast głównymi celami patrona jest jak największe rozbudowanie siatki klientelistycznej, zwłaszcza, że nieformalna relacja, jaka występuje pomiędzy patronem, a klientem opiera się przede wszystkim na braku różnorodnych pozycji, w której każda ze stron świadczy sobie określone usługi. Zazwyczaj zadaniem patrona jest ochrona klienta oraz przekazywanie mu różnych dóbr w zamian za jego usługi i lojalność¹⁶. Taka forma korupcji jest najbardziej popularna wśród polityków i administracji publicznej, bądź instytucji finansowanych z budżetu państwa, gdzie wykorzystuje się środki publiczne na cele na przykład wszelakich bonusów, czy premii.

Korupcja w ujęciu Jana Pawła II

Korupcja ze względu na swój globalny wymiar jest tematem dyskusji wielu dyscyplin naukowych, z tego też względu swoje rozważania nad zjawiskiem korupcji, jako działań nieetycznych prowadzi Katolicka Nauka Społeczna (KNS), która postrzega-

favouritism is undoubtedly the fact that such relationships, due to the problems with detection thereof, negatively influence the increasing scale of the occurrence of the problem and more and more difficult combatting thereof.

In the present day, the phenomenon of corruption is visible every turn in all the spheres of civic life. Despite its many platforms of occurrence and its various forms, corruption can quite often be met in public administration, where it occurs in the form of nepotism. Nepotism, as one of the symptoms of corruption in the sense of unethical action, is often most visible in public institutions. It is there that usually one's occupied post is abused to pull strings for one's relatives¹⁵. It can refer to all sorts of actions, from casting ones relatives on posts to arranging tenders, or conferring privileges due to kinship. In Poland, the phenomenon of nepotism is growing more and more popular, and the negative consequences are the constantly spreading unemployment, for it is no longer competence or experience that are definitive of employment, but rather kinship and friendship.

In sociology, clientelism, meaning patron-client deals, is a yet another form of the phenomenon of corruption. It has rooted in social structures, contributing to spreading the social pathology. In this case, the relationship between the patron and the client have a long-term character and the patron's main goal is to develop their clientelist network. Especially since the informal relationship occurring between the patron and the client is essentially based on the lack of an unequal position, in which each party performs certain services for the other one. The task of a patron is usually to protect the client and transmit them different goods in return for their services and loyalty¹⁶. This form of corruption is most popular among politicians and public administration, or institutions financed from the government budget, when public resources are used, for instance, for all sorts of bonuses.

Corruption according to John Paul II

Corruption, due to its global dimension, is a topic of discussion for many sciences, therefore the Catholic Social Teaching (CST) leads its own considerations on corruptions as unethical actions. Perceived as a kind of a „catholic sociology, it handles creating a new set of directives and rules, based on which society should be built, according to the

¹⁴ *Oblicza korupcji. Zjawisko, skutki i metody przeciwdziałania*, pod red. M. Tymiński, P. Koryś, Warszawa 2006, ss. 23 – 24.

¹⁵ B. Olszewski, *Problem nepotyzmu w administracji publicznej*, Przegląd Prawa i Administracji, 2009, nr 79, s. 174.

¹⁶ P. Solarz, *Ekonomiczne i kulturowo – polityczne przyczyny korupcji w Polsce po akcesji do Unii Europejskiej*, Kwartalnik Naukowy Uczelni Vistula, 2013, nr 4, s. 12.

¹⁵ Olszewski, B. „The problem of nepotism in public administration.” [In:] *Law and Administration Review*. No. 79. 2009. Page 174.

¹⁶ Solarz, P. „Economically and culturally - political causes of corruption in Poland after the accession to the European Union.” [In:] *Scientific Quarterly of the Vistula Academy*. No. 4. 2013. Page 12.

na, jako pewnego rodzaju „katolicka socjologia” zajmuje się tworzeniem zbioru wytycznych oraz zasad na bazie, których według Kościoła należy budować społeczeństwo¹⁷. Społeczeństwo według Katolickiej Nauki Społecznej powinno przede wszystkim opierać się na zrównoważonym rozwoju i określonych zasadach, dlatego też wszelkie działania nieetyczne w tym także korupcja godzą w morale całego ogółu i wspólnoty, którą tworzą. To zaś wpływa nie tylko na niszczenie wspólnoty, ale również na niszczenie jednostki funkcjonującej w tak skorumpowanym społeczeństwie. Katolicka Nauka Społeczna zauważa, że zjawisko korupcji w obecnym świecie przybiera różnorodne formy, a działania korupcyjne pojawiają się przede wszystkim w samorządach, polityce i gospodarce, wtedy, gdy stajemy się chciwi¹⁸, natomiast jedyną słuszną drogą do odbudowy ładu społecznego jest przede wszystkim trwałe dążenie jednostek do poprawy życia społecznego poprzez ich moralne postawy w życiu codziennym. Należy pamiętać, że to od wyborów człowieka zależy to, co w przyszłości może zaowocować, dlatego też nie bez powodu korupcja nazywana jest rakiem wyniszczającym tkankę społeczną, natomiast by zapobiec temu wynaturzeniu Katolicka Nauka Społeczna nieustannie nawołuje by zwalczać korupcję poprzez swoje dobre wybory i działania etyczne, które pozwolą, choć w małym stopniu zniwelować zachowania korupcyjne. Warto zaznaczyć, że według Katolickiej Nauki Społecznej korupcja jest zjawiskiem, które powstaje z popędu do pieniędzy, władzy oraz prestiżu, a najbardziej widoczne jest w społecznościach małych i ubogich. Z socjologicznego punktu widzenia wynika to stąd, iż małe społeczności charakteryzują się niezdrowymi i zaburzonymi relacjami, co tym samym często prowadzi do zachowań korupcyjnych, gdzie wszelkiego rodzaju chciwość i chęć władzy mogą zniszczyć wszelkiego rodzaju programy rozwoju i działania długofalowe na rzecz danego obszaru.

Zjawisko korupcji ze względu na swój globalny charakter nie bez powodu nadal uważane jest za ważny temat społeczny, który nieustannie doprowadza do pogłębiania patologii społecznej. Rozważań na temat korupcji w jednej ze swoich encyklik podjął się papież Jan Paweł II. W encyklice z 1991 roku „*Centessimus Annus*” papież zwrócił szczególną uwagę na korupcję, jako aspekt negatywny i źle wpływający na całokształt społeczeństwa, gdzie uwzględnił, że działania korupcyjne to nic innego jak nieodpowiednie źródło zysków i bogacenia się wbrew prawu. Papież podkreślał również, że zjawisko korupcji, jako cały zbiór zachowań nieetycznych, wykracza poza normy moralne, uczciwość oraz bezpieczeństwo, w czego wyniku nieustanne zachowania korupcyjne zagrażają demokracji jak i całemu rozwojowi gospodarczemu społeczeństwa, zwłaszcza, że godzi ona w dobro

Church¹⁷. Society, according to the Catholic Social Teaching, should be primarily based on sustainable development and set rules, hence all sorts of unethical actions, including corruption, strike the morale of the general public and the community it creates. This then affects not only the destruction of the community, but also the destruction of an individual functioning in such a corrupted society. The Catholic Social Teaching notices that the phenomenon of corruption in the modern world takes on diverse forms, and corruptive actions appear mostly in self-governments, politics and economy, when we become greedy¹⁸, whereas the only proper way to rebuilding social order is most of all the individuals' perpetual pursuit of improving social life through their moral attitudes in everyday life. One ought to remember that what can bloom in the future relies on one's choices. Hence, it is not without a reason that corruption is called a cancer emaciating the social tissue. However, in order to prevent this degeneration, the Catholic Social Teaching constantly agitates for combatting corruption through one's good choices and ethical actions that will help, at least to a small extent, level corruption causing behaviours. It is worth mentioning that according to the Catholic Social Teaching, corruption is a phenomenon originating from the lust for money, power and prestige, and is most prominent in small and poverty-stricken communities. From a sociological point of view, it results from the fact that small communities are characterized by unhealthy and dysfunctional relationships, which oftentimes leads to corruption causing behaviours, where all sorts of greed and strive for power can destroy every program of development and long-term actions in favour of the area.

The phenomenon of corruption, due to its global character, is not without a reason still considered an important social issue, that constantly leads to the social pathology deepening. John Paul II took up divagations on corruption in one of his encyclicals. In the encyclical from the year 1991 called „*Centessimus Annus*”, the pope devoted special attention to corruption as a negative aspect that negatively influences the general public, where he included that corruption causing actions are nothing else than an inappropriate source of gains and enrichment against the law. The pope also highlighted that the phenomenon of corruption, as a whole set of unethical behaviours, violates the moral norms, honesty and safety. Consequently, unstoppable corruption causing behaviours threaten democracy, as well as the general economic development of the society, especially since it strikes the well-being of the whole nation, rather than particular individuals. Pope John Paul II in his teachings often stressed the importance of corruption and its influence on

¹⁷ M. Chomątowska, *Nauka społeczna kościoła, a gospodarka społeczna*, *Ekonomia Społeczna*, 2013, nr 3, s. 67.

¹⁸ *Współczesne wymiary samorządności. 20 lat reformy samorządowej na Mazowszu*, pod red. E. Jaski, T. Skoczka, Warszawa 2018, s. 23.

¹⁷ Chomątowska, M. „The social teaching of the Church and the social economy.” [In:] *Social Economy*. No. 3. 2013. Page 67.

¹⁸ Jaski, E. Ed. *Modern dimensions of self-governance*. Skoczka. T. Co-Ed. Warsaw: 2018. Page 23.

wspólne całego narodu, a nie tylko poszczególnych jednostek. Papież Jan Paweł II w swoich naukach często podkreślał wagę korupcji i to, jaki wpływ ma ona na dobro wspólne, dlatego też uważał, że w celu przeciwdziałania korupcji należy przede wszystkim wprowadzić zmiany strukturalne, ale również nową kulturę praworządności, która polega na tym, że ludzie sprawujący funkcje publiczne troszczą się o sprawiedliwe stosowanie prawa i legalność wszystkich działań administracji publicznej¹⁹, co na pewno będzie miało wpływ na zniwelowanie zachowań korupcyjnych w przyszłości, jeśli tylko jednostki, choć w małym stopniu wykażą chęć działania zgodnie z etyką i zasadami oraz postawą moralną na rzecz dobra wspólnego.

O korupcji jako patologii społecznej, gdzie do czynienia mamy ze wszelkiego rodzaju działaniami o charakterze nieetycznym rozważał również Papież Benedykt XVI, w swojej encyklice „*Caritas in veritate*” z 2009 roku. Papież, bowiem, uważał, że tak naprawdę to nieodpowiedzialność podmiotów gospodarczych w dużym stopniu wpływa na zaburzenie poprawnego rozwoju świata, który obecnie nieustannie narażony jest na wszelkiego rodzaju wynaturzenia. Należy jednak zaznaczyć, że Papież Benedykt XVI pisał już o korupcji i wszelkim bezprawiu, jako zjawiskom występującym nie tylko w małych i ubogich społecznościach, ale uwzględnił korupcję, jako zachowanie naturalne w społeczeństwach dużych, bogatych i dobrze rozwiniętych, które zdecydowanie w większym stopniu przyczyniają się do zaburzenia podstaw tkanki społecznej. Tak postrzegana korupcja ukazuje, że jej globalny zasięg coraz bardziej zakłóca równowagę w społeczeństwie i przyczynia się do coraz większej patologii społecznej. Smutne jest niestety to, że pomimo ważności tematu i podejmowania wielu prób jego nagłaśniania i nawoływania do jego zwalczania korupcja nieustannie się rozwija i godzi nie tylko w jednostki, ale całe społeczeństwo, które coraz bardziej daje przyzwolenie na jej występowanie.

Skutki i zagrożenia

Korupcja od wielu lat uznawana jest za zjawisko złożone i wielopostaciowe, a ze względu na wysoki poziom jej występowania nie ulega wątpliwości, że korupcja nie tylko narusza zaufanie do prawa i władz państwowych, powoduje brak poczucia bezpieczeństwa u obywateli, dewastuje podstawowe zasady moralne tj.: uczciwość, lojalność i odpowiedzialność, ale tym samym również niszczy podstawową tkankę społeczeństwa obywatelskiego²⁰, tym samym niszcząc jednostkę. Występowaniu zjawiska korupcji mogą sprzyjać różne przyczyny od skupienia władzy i majątku w rękach niewielkiej grupy osób, uciążliwą biurokracją, istnieniem monopolu, system poparcia możnych protektorów, po rządowe

the common good. That is why he thought that in order to counteract against corruption, structural changes need to be introduced, as well as a new law-abidingness culture, based on people who exercise public functions that take care of fair application of the law and legality of all actions of public administration¹⁹. This will certainly influence the levelling of corruptive behaviours in the future, if only individuals, at least to a small extent, exhibit the will to act in accordance with ethics and the rules, and the moral attitude in favour of the common good.

Pope Benedict XVI, in his encyclical „*Caritas in veritate*” from the year 2009, also pondered on corruption as a social pathology, where we have to do with all sorts of actions of unethical character. The Pope thought that in fact it is the irresponsibility of economic subjects by and large influences the disruption of the proper development of the world, which is presently exposed to all sorts of degenerations. It needs to be stressed however, that Pope Benedict XVI had already written about corruption and all outlaw as phenomena occurring not only in small and poverty-stricken communities. But he considered corruption as a natural behaviour in large, prosperous and well-developed societies, which definitely contribute to disruption of the bases of social tissue, to a greater extent. Corruption perceived this way indicates that its global scope disrupts the blench in society more and more and contributed to an even larger social pathology. Sadly, despite the importance of the topic and undertaking many attempts to amplify it, and agitating to combat it, corruption is constantly developing and strikes not only individuals but also the whole society, which is giving more and more consent to its occurrence.

Consequences and threats

For many years, corruption has been thought to be a complex and polymorphous phenomenon and due to its high level of occurrence, there is no doubt that corruption not only infringes trust towards law and national governments, causes the lack of sense of security in citizens, devastates basic moral principles, such as honesty, loyalty and responsibility, but also at the same time it destroys the basic tissue of civil society²⁰, destroying thereby an individual. Many causes can facilitate the occurrence of corruption, from concentration of power and fortune in the hands of a small group of people, oppressive bureaucracy, the existence of monopolies, a system of supporting affluent

¹⁹ Jan Paweł II, *Orędzie na Światowy Dzień Pokoju*, 1998.

²⁰ A. Kojder, *Korupcja i poczucie moralne Polaków* [w:] Kondycja moralna społeczeństwa Polskiego, pod red. J. Mariańskiego, Kraków 2002, s. 234.

¹⁹ [I], Paul John. Proclamation for the World Peace Day. 1998.

²⁰ Kojder, A. „Corruption and the sense of morality in Poles.” [In:] The moral condition of the Polish society. Marianski, J. Ed. Cracow: 2002. Page 234.

koncesje na działalność gospodarczą, przemysłową lub infrastrukturalną, czy słaby system sędziowski²¹, który w Polsce ewidentnie w tym zakresie kuleje. Transparency International Polska – międzynarodowa organizacja pozarządowa zwalczająca praktyki korupcyjne działająca również na terenie Polski do listopada 2011 roku w dużej mierze uważała, że problem korupcji w Polsce tkwi w źle sprecyzowanych przepisach dotyczących urzędników samorządowych, podejmowaniu decyzji na korzyść petenta bez uregulowań prawnych na przykład w sprawach budowlanych przy wydawaniu zezwoleń, braku precyzyjnych przepisów dotyczących działania komisji rewizyjnych, czy gospodarki nieruchomościami, bądź też nieuzasadnionych lub zbyt restrykcyjnych przepisach w zakresie ochrony informacji, chroniącej osoby działające niezgodnie z prawem²², nie oznacza to jednak, że niepodejmowane są w Polsce działania w zwalczaniu korupcji. Ze względu na fakt, że problem korupcji najbardziej tkwi w źle sprecyzowanych przepisach prawnych, które tym samym tworzą luki w polskim prawie, prowadząc tym samym do bezkarności osób dopuszczających się korupcji, to do ochrony porządku konstytucyjnego Rzeczypospolitej Polskiej 29 czerwca 2002 roku została powołana Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego (ABW), której zadaniem jest walka z korupcją wśród osób pełniących funkcje publiczne.

Działania korupcjogenne, pomimo, że są nieustannie zwalczane to w dalszym ciągu można się z nimi spotkać w życiu codziennym. Zachowania o charakterze korupcyjnym niosą za sobą poważne następstwa odbijające się na całym społeczeństwie, dlatego skutków korupcji nie należy lekceważyć, ale próbować je, choć w małym stopniu złagodzić zwłaszcza, że mają one charakter negatywny i oddziałują na wszystkie dziedziny życia społecznego pogłębiając tym samym ten odłam patologii społecznej. Zaufanie, a raczej jego brak to jeden ze skutków występowania korupcji, mianowicie ludzie coraz bardziej przestają wierzyć w bezinteresowność instytucji publicznych, dostrzegając coraz większe utrudnienia, z jakimi spotykają się w załatwianiu codziennych spraw obywatelskich. Takie zachowanie przekłada się na coraz mniejsze zaufanie obywateli do instytucji państwowych, zwłaszcza, jeśli brak zaufania do instytucji publicznych jest sytuacją przeciągającą się w czasie, a obywatele coraz częściej zauważają zachowania korupcjogenne w działaniach owych placówek to skutki mogą być poważne. Mianowicie niektóre z działań podejmowanych przez rząd lub pracowników publicznych mogą zostać uznane przez obywateli, jako nieadekwatne, w czego konsekwencji mogą być negowane

protectors, to governmental concessions for economic, industrial or infrastructural activity, or a weak judiciary system²¹, which in Poland is evidently limping in this area. Transparency International Poland - an international non-governmental organization fighting corruptive practices, operating also on Polish grounds since November 2011, held that the problem of corruption in Poland largely lies in badly formulated regulations concerning local governments officials, making decisions in favour of the suitor without legal regulations, for instance in construction cases when issuing permits, the lack of precise regulations concerning the activity of audit committees, or real estate economics, as well as unjustified or too restrictive regulations in terms of protection of information, protecting people operating illegally²². This doesn't mean however, that actions against corruption are not undertaken in Poland. Due to the fact that the problem of corruption primarily lies in badly formulated legal regulations, which in consequence create loopholes in the Polish law, leading thereby to impunity of people committing corruption, on June 29, 2002 the Internal Security Agency was constituted in order to protect the constitutional order of the Republic of Poland. Its task is to fight corruption among people exercising public functions.

Despite being constantly fought, corruption causing actions can still be encountered in everyday life. Behaviours of corruptive character carry serious consequences, impinging on the whole society. Therefore, the consequences of corruption should not be ignored, but attempt to, at least to a small extent, moderate them, especially since they have a negative character and affect all areas of social life, deepening thereby this fraction of social pathology. Trust, or rather lack thereof, is one of the consequences of corruption occurring, namely people stop believing in the selflessness of public institutions, spotting greater and greater impediments they encounter when attending to daily civic matters. This behaviour is reflected in lesser and lesser trust of the citizens towards public institutions, especially when the lack of trust towards public institutions is a situation stretching in time and citizens notice more and more corruption causing behaviours in the functioning of those facilities, since then the consequences can be grave. Some of the actions undertaken by the government or public workers may be regarded as inadequate by the citizens. In consequence, those actions may be negated and treated as unnecessary²³, which will be reflected in the deepening lack of citizens' trust

²¹ M. Lezetura, *Działania Rady Europy w walce ze zorganizowaną przestępczością i korupcją* [w:] *Przeciwdziałanie korupcji i zorganizowanej przestępczości*, Ośrodek Informacyjny Rady Europy, Biuletyn 1999 (cyt. za) D. Fleszer, *Z problematyki korupcji w administracji publicznej* [w:] *Jak możliwy jest dialog?*: księga jubileuszowa dedykowana prof. WSH dr Jerzemu Koplowi, Sosnowiec 2015, s. 289.

²² I. Pospiszyl, *Patologie społeczne*, Warszawa 2008, s. 331.

²¹ Lezetura, M. „Actions of the Council of Europe in fighting organized crime and corruption.” [In:] *Counteracting corruption and organized crime*. Bulletin. Council of Europe Information Center: 1999. Following: Fleszer, D. „On issues of corruption in public administration.” *How is dialogue possible?* Sosnowiec: 2015. Page 289.

²² Pospiszyl, I. *Social pathologies*. Warsaw: 2008. Page 331.

²³ Tyminski, M. Ed. *Faces of corruption. The phenomenon, the consequences and methods of counteraction*. Korys, P. Co-Ed. Warsaw: 2006. Page 70.

i uznawane za niepotrzebne²³, co przełoży się na pogłębianie braku zaufania obywateli do działalności publicznych państwa na rzecz społeczeństwa.

Dysfunkcja organizmu społecznego jest następstwem korupcji, która może przyczyniać się również do zwiększania kosztów dostępu do niektórych dóbr i usług, które z czasem staną się na tyle wysokie, że dostęp do nich będzie niemożliwy dla części społeczeństwa. W tym wypadku mowa tutaj o różnicy w uprawnieniach obywateli²⁴, gdzie jedni będą mieli ponad stan, a innych nie będzie stać na podstawowe produkty. Oczywiście w dużym stopniu wiąże się to również z nieodpowiednim zarządzaniem oraz prowadzeniem do spadku dobrobytu społecznego, co wynika ze zwiększenia kosztów transakcyjnych za wykonywane usługi. To zaś prowadzi do ogromnych strat, które nie sprzyjają w żadnym stopniu w budowaniu nowoczesnego społeczeństwa. Przykładów następstwa korupcji jest bardzo dużo i odnoszą się one również do innych dziedzin życia niż społeczna, przykładem może być tutaj gospodarka rynkowa, która z konsekwencji działań korupcyjnych zaczyna przykładowo uszczuplać dochody budżetu, dawać impulsy inflacyjne, czy zakłócać mechanizmy selekcji rynkowej.

Zagrożenie korupcją można spodziewać się przede wszystkim tam, gdzie instytucje publiczne, bądź wszelkiego rodzaju podmioty gospodarcze przejawiają największą aktywność oraz tam, gdzie środki publiczne są w znacznym stopniu wydawane. Niemniej jednak obszarami najbardziej zagrożonymi korupcją bez wątpienia są polityka i administracja publiczna, należy jednak wziąć pod uwagę również sport czy służbę zdrowia. Dodatkowo należy pamiętać, że zjawisko korupcji zagraża całemu społeczeństwu niezależnie od sfery życia publicznego. Z socjologicznego punktu widzenia korupcja należy do mechanizmów degradujących moralną tkankę społeczeństwa oraz tym samym oddziałuje na dysfunkcję organizmu społecznego naruszając tym samym społeczne zaufanie i obniżając zasoby kapitału społecznego wpływa negatywnie na funkcjonowanie społeczeństwa, rozwój oraz jakość życia jednostki²⁵. Mimo wszystko zwalczanie korupcji jest istotne, by ludzie mogli lepiej żyć. Jeśli jednak zwalczanie nie będzie przynosiło żadnych większych skutków niepokojącym stanie się fakt, że obywatele będą korupcję traktować po części, jako zachowanie naturalne i postrzegać je poniekąd, jako nieodłączny element życia publicznego. To zaś zacznie skutkować coraz większym brakiem reakcji osób trzecich na to co dzieje się w państwie pod względem zachowań korupcyjnych, a w końcowym efekcie korupcja będzie pewnego rodzaju przyzwoleniem do załatwienia, bądź przyspieszenia własnych interesów.

towards the public actions of the country in favour of the society.

A dysfunction of the social organism is a consequence of corruption, which can also contribute to increasing the costs of access to certain goods and services. With time, they will become so high that a part of the society will not be able to have access to them. In this case, it comes to the differences in the citizens' privileges²⁴, where ones will have them in excess, and others won't be able to afford basic products. Obviously, it is to a large extent connected with inadequate management and leading to a decrease of social prosperity, which stems from the increasing of transaction costs for performing services. This then leads to great losses that by no means foster building a modern society. There are many examples consequences of corruption and they also refer to different areas of life than the social one, for instance in market economy, which as a result of corruptive actions, begins to deplete the incomes of the budget, give inflation impulses, or disrupt market selection mechanisms.

Threats of corruption can be expected especially there where public institutions, or all sorts of economic subjects demonstrate the highest activity as well as there where public funds are spent largely. Nevertheless, the areas most threatened by corruption are politics and public administration. Sports and health service need to be taken into account as well. Additionally, one needs to remember that the phenomenon of corruption threatens the whole society, regardless of the sphere of public life. From a sociological point of view, corruption belongs to the mechanisms degrading the moral tissue of the society, as well as affecting dysfunctions of the social organism. It violates social trust and by decreasing the resources of social capital, it negatively influences the society's functioning, development and the quality of life of an individual²⁵. After all, combatting corruption is vital for people to be able to live better lives. However, when counteraction will not bring any major results, it will become disturbing that citizens will treat corruption somewhat as a natural behaviour and perceive it as an inherent element of public life. This then will result in a greater and greater lack of reaction of third parties to what is happening in the country, in terms of corruption causing behaviours, and in the end corruption will become a kind of a concession to handle or accelerate one's personal interests.

²³ *Oblicza korupcji. Zjawisko, skutki i metody przeciwdziałania*, pod red. M. Tymiński, P. Koryś, Warszawa 2006, s. 70.

²⁴ *Oblicza korupcji. Zjawisko, skutki i metody przeciwdziałania*, pod red. M. Tymiński, P. Koryś, Warszawa 2006.

²⁵ *Oblicza korupcji. Zjawisko, skutki i metody przeciwdziałania*, pod red. M. Tymiński, P. Koryś, Warszawa 2006, s. 72.

²⁴ Tyminski, M. Ed. *Faces of corruption. The phenomenon, the consequences and methods of counteraction*. Korys, P. Co-Ed. Warsaw: 2006.

²⁵ Tyminski, M. Ed. *Faces of corruption. The phenomenon, the consequences and methods of counteraction*. Korys, P. Co-Ed. Warsaw: 2006. Page 72.

Wnioski

Z socjologicznego punktu widzenia korupcja nadal jest aktualnym tematem wielu badań socjologicznych, a jej stosunkowo wysoki poziom występowania ukazuje wszelakie deformacje, które są skutkami jej rozpowszechnienia. Zjawisko korupcji już od dawno było uznawane przez badaczy, jako działanie mające na celu zaburzenie ładu społecznego i zniwelowania równości pomiędzy obywatelami. Obecnie zaś korupcję coraz częściej postrzega się, jako patologię społeczną, która wpływa na zakłócenie porządku całego społeczeństwa i destrukcję jednostki. Korupcja, jako działanie nieetyczne przejawia się w wielu formach, nie mniej jednak zarówno w Polsce jak i na całym świecie powstaje szereg organizacji mających na celu zwalczanie korupcji, choć w małym stopniu. Przejawy działań nieetycznych, jakimi cechuje się zjawisko korupcji ze względu na swój globalny charakter występuje obecnie już praktycznie we wszystkich sferach życia obywatelskiego, co skutkuje coraz większą akceptacją wśród obywateli do zachowań korupcyjnych. Pomimo podejmowania prób jej zwalczania przez Kościół Katolicki, czy Katolicką Naukę Społeczną, niestety zjawisko to w swej ogromnej skali nieustannie się rozrasta. Można poniekąd zauważyć, że w dzisiejszych czasach korupcja najczęściej wiąże się z instytucjami publicznymi lub placówkami finansowanymi ze środków państwa, co nieustannie wpływa na coraz mniejszy stopień zaufania obywateli do owych instytucji. Sam fakt akceptacji zachowań korupcyjnych przez obywateli pokazuje, że zjawisko korupcji w dzisiejszych czasach stało się praktycznie nieodłącznym elementem funkcjonowania w społeczeństwie, a pomimo prób jego zwalczania ludzie w dalszym ciągu dopuszczają się działań nieetycznych, co pokazuje, że instytucje podejmujące próbę ograniczenia tej patologii tak naprawdę walczą z wiatrakami. Zjawisko korupcji obecnie urosło do takiej rangi, że ciężko jest się go zniwelować, chociaż w małym stopniu, dlatego też społeczeństwa są nieustannie narażone na dewastowanie zasad moralnych oraz coraz większe dopuszczanie się niszczenia podstaw tkanki społecznej.

Literatura/ References:

1. Bogdanienko, J. (2014). *Przejawy społecznej nieodpowiedzialności organizacji publicznych*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Zarządzania UW.
2. Chomętowska, M. (2013). *Nauka społeczna kościoła, a gospodarka społeczna. Ekonomia Społeczna*, nr 3, ss. 67 – 79.
3. *Cywilnoprawna konwencja o korupcji*, sporządzona w Strasburgu dnia 4 listopada 1999 r., Dz. U. z dnia 16.11.2004 r.
4. Drzeżdżon, W. (2013). *Etyczne aspekty pracy zawodowej. Wybrane zagadnienia. Studia Gdańskie. Wizje i rzeczywistość*, t. 10, ss. 21 – 35.
5. Fleszer, D. (2015). *Z problematyki korupcji w administracji publicznej [w:] Jak możliwy jest dialog?: księga jubileuszowa dedykowana prof. WSH dr Jerzemu Koplowi*. Sosnowiec: Oficyna Wydawnicza "Humanitas", ss. 285 – 296.

Conclusions

From a sociological point of view, corruption is still a prevailing topic of substantial sociological research, and its relatively high level of occurrence indicates all sorts of deformities, which are a result of its spreading. The phenomenon of corruption has long been regarded by researchers as action aiming to disrupt the social order and nullify equality between citizens. Presently however, corruption is more and more often perceived as a social pathology that influences disruption of the order of the whole society and destruction of an individual. Corruption as an unethical action manifests itself in many forms. Nonetheless, both in Poland and in the whole world, an array of organizations, that aim to combat corruption at least to a small extent, is being created. Symptoms of unethical actions that characterize the phenomenon of corruption, due to their global scope, occur in practically all the spheres of civic life. This results in greater and greater acceptance of corruption causing behaviours among citizens. Despite the Catholic Church, or the Catholic Social Teaching, undertaking attempts to fight it, unfortunately the phenomenon keeps spreading in its massive scale. In some way, it can be noticed that nowadays corruption is connected with public institutions or facilities funded from government funds, which constantly affects the lower and lower level of the citizens' trust towards these institutions. The sheer fact of the citizens accepting corruption causing behaviours, show that the phenomenon of corruption has nowadays become a practically inseparable element of functioning in a society. Despite the attempts to fight it, people still commit unethical deeds, which demonstrates that institutions attempting to limit this pathology, are in fact fighting a losing battle. The phenomenon of corruption has currently grown to such an extent that it is difficult to nullify even to a small extent. That is why societies are unceasingly exposed to devastation of moral principles and even greater destruction of the bases of the social tissue.

6. Iyer, N., Samosiuk, M. (2007). *Defraudacja i korupcja. Zapobieganie i wykrywanie*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
7. Jan Paweł II (1998). *Orędzie na Światowy Dzień Pokoju*.
8. Kojder, A. (2002). *Korupcja i poczucie moralne Polaków [w:] Kondycja moralna społeczeństwa Polskiego*. Kraków: Wydawnictwo WAM, ss. 299 – 315.
9. Koryś, P., Tymiński, M. (red). (2006). *Oblicza korupcji. Zjawiska, skutki i metody przeciwdziałania*. Warszawa: Wydawnictwo Civitas i Centrum Edukacji Obywatelskiej.
10. Lampart, D. (2015). Skuteczność zwalczania korupcji w Polsce. *Obronność – Zeszyty Naukowe Wydziału Zarządzania i Dowodzenia Akademii Obrony Narodowej, nr 3*, ss. 81 – 92.
11. Lewicka-Strzałecka, A. (2011). *Nędza korupcji*. Kraków: Salvator.
12. Makowski, G. (2008). *Korupcja jako problem społeczny*. Warszawa: Wydawnictwo TRIO.
13. Nowakowski, K. (1996). *Korupcja jako problem teoretyczny i społeczno – ekonomiczny*. *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny, nr 2*, ss. 77 – 94.
14. Olszewski, B. (2009). *Problem nepotyzmu w administracji publicznej*. *Przeгляд Prawa i Administracji, nr 79*, ss. 173 – 185.
15. Pospiszyl, I. (2008). *Patologie społeczne*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
16. Solarz, P. (2013). Ekonomiczne i kulturowo – polityczne przyczyny korupcji w Polsce – próba analizy akcesji do Unii Europejskiej. *Kwartalnik Naukowy Uczelni Vistula, nr 4*, ss. 5 – 14.
17. Stachowicz-Stanusch, A., Swaworska, A. (2012). *Oblicza korupcji: formy i typy zachowań*. *Organizacja i Zarządzanie: kwartalnik naukowy, nr 1*, ss. 117 – 133.